מי שמת פרק תשיעי בבא בתרא קמה.

מסורת הש"ס

א) [כתובות כו:]. ב) פי' לר הדר. ג) [עי' מ"ש על הגליון פסחים יא.]. ד) נ"י ה"פ מס"ד ולא מצינו לאמרה.

מוסף רש"י

קידושין לאו לטיבועין ניתנו. שאם קדושין לאו לטיבועין ניתנו, שאם מת התנן הקידושין מחזרין (כתובות עו:).

רבינו גרשום

ואמר רב יוסף לא שנו. דמחזיר אלא בשמתה היא אבל מת הוא דהיא חפצה אין מחזירין ליורשיו מאי טעמא יכולה היא כו' הכי נמי יכול לומר האי תנו לי שושביני שאשמח עמו ואם לאו לא אחזיר: הכא במאי עסקינן. דלא מצי למטען הכי בשבבר שמח עמו האי דמת ולא הספיק לפרעו עד שמת והואיל דכבר שמח עמו מחזיר אע"ג דמת: המארס את האשה. וכתב לה עיקר כתובה מן האירוסין: במה דברים אמורים. דגביא: דהדר ביה הבעל. מן הקדושין ונתן גט בדידה מוהרין למימר תנו בעלי ואשמח עמו הא לאו הכי לא אחזיר הקדושין. אבל בדידיה לא איהרין למימר תנו לי אשתי ואשמח עמה הא לאו הכי לא אחזיר הקדושין משום דהוא לא תפיס ברשותיה הקדושין: ואתא ר' יהודה למימר כו' ולא מציא אמרה תנו לי בעלי ואשמח עמו. אלמא דבסלונתא דתנאי היא: לו וכשמת הוא כולי עלמא לא פליגי דיכולה לומר תנו לי בעלי אפי' לר' יהודה ואין מחזירין. כי פליגי (בין) ר' נתן ור' יהודה הנשיא שמתה היא ובקדושין לטיבועין נתנו אי הדרי אי לא הדרי הוא דפליגי. ר' נתן סבר קדושין לאו לטיבועין נתנו משום הכי מקום שנהגו להחזיר מחזירין דלא נתנו לטיבועין. ור' יהודה הנשיא סבר קדושין לטיבועין נתנו משום הכי מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין. משום דאכתי לאו תירוצא מקשינן ליה לאלתר אכתי איכא למיפרך לתרוייהו והא מקום שנהגו כו' ור' יהודה היינו ת"ק דר' נתן. ומתרץ לעולם ר' יהודה סבירא ליה קדושין לטיבועין נתנו מפיק טעמא מפיסא מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין ודקא קשיא רישא יהא מקום שנהגו להחזיר כמחזירין. רבי יהודה רישא מתרץ לה בסבלונות. מתנית שמשני לה חתן זולת הקדושין והכי קאמר סבלונות ודאי באמת אמרו מקום שנהגו להחזיר סבלונות מחזירין אזלינן בתר מנהג אבל קדושין לא הדרי ואי קשיא לך הא סיפא נמי דמוקמת בקדושין לר' יהודה קתני מקום שנהגו כו' הא לא קשיא הדא שנהגו לאו דוקא אלא דאידי דאצטריך למתני רישא דסבלונות מנהגא תנא בסיפא נמי מנהגא. ור' נתן נמי דאמר קדושין לא לטיבועין נתנו מפיק טעמא מרישא מקום שנהגו להחזיר מחזירין וסיפא מוקי לה בסבלונות ונתנו דרישא לאו דוקא: והני תנאי. דסליגי בקדושין

עין משפט נר מצוה

נג א ב מי' פ"ז מהל' זכייה ומתנה הל' ט י טוש"ע חו"מ סי' ס:
נד ג מי' פ"י מהלכות אישות הל' יא ופי"א הלכה ז סמג עשין מת טוש"ע אה"ע סימן נה סעיף ו וסי' סו סעיף ו:
נה ד מי' פ"ו מהלכות זכייה ומתנה הל' כא סמג עשין מת טור שו"ע חו"מ סי' ר סעיף ג:
נו ה מי' שם הלכה יח טוש"ע שם סעיף ח:
נז ו מי' פ"ז מהלכות זכייה הל' יג טוש"ע חו"מ סי' ס:

רבינו גרשום (המשך)

דלא מת הוא ובמאי עסקי' דגביא כתובתה בשזינתה: משרא שריא ליה. ואמאי גובה כלום הואיל דהיא תחת בעלה: אלא באשת כהן שנאנסה. דאפי' באונס אסיר' לי' דעשאה זונה: ר' מאיר סבר קדושין לטיבועין נתנו. וגובה כתובתה לבד הקדושין: ור' יהודה סבר כו'. אלמא דפליגתא דתנאי היא: ור' יוסי מספקא ליה אי לטיבועין נתנו אי לא. הלכך ממון המוטל בספק הוא וחולקין דאי פשיטא לן דלטיבועין נתנו היכא דקדשה בעשרים צריך לפרוע לה עוד לאלמנה בכתובה מנה לבד מן הקדושין ואי נמי פשיטא לן דלאו לטיבועין נתנו להיכא דקדשה בכ' סלעים צריך שיתן לה עוד חמש על אותם עשרים דהיינו מנה כתובה אלמנה והכי נמי מפרש להיכא דקדשה [כל' סלעים] דאי לטיבועין נתנו נותן לה עוד לבד מקדושין כתובה מנה אי לאו לטיבועין נתנו תחזיר לו היא ה' סלעים שהן על כ"ה של כתובה. אבל השתא דמספקא ליה אי לטיבועין אי לא חולקין הקדושין בשוה בינו ובינה דאי קדשה בכ' סלעים תעכב ר' בידה חצי קדושין וי' שנשתיירו הן שלו לפיכך נותן לה עוד לי' חצאי סלע שהן ע"ז סלעים על ר' סלעים שלו שנשתיירו בידה הרי כ"ה סלעים והיינו שיעור כתובה מנה. וה"נ להיכא דקדשה בלי סלעים חציין תטול היא לעצמה משום ספק וחצין הן של בעל ועוד צריך שיתן לה עוד כי' חצאי סלעים דהיינו ר' סלעים על אותן ע"ז סלעים של קדושין שנשארו לו בידה הרי כ"ה סלעים שיעור כתובה מנה: א"ר נחמן כו' בכל מקום שנהגו להחזיר קדושין דמי. כלומר סתם עיירות של בבל שאין ידוע אם שלא נהגו בהם להחזיר אם לאו אם עומדות הן אותן עיירות וסמוכות לעיר שנהגו בה להחזיר מחזירין כמו כן אותן עיירות: ותרגומא נהרדעא. הן סתם עיירות אם סמוכה לנהרדעא עיר שמחזירין בה תדון כל נהרדעא כמוה. שאר בבל חוץ מנהרדעא מאי. כלומר תיאך נוהגין: מוהרי הדרי. היינו סבלונות תכשיטין שנותן לה לאחר קדושין נהגו להחזיר אם מתה או שגירשה. קדושי לא הדרי: אמימר אמר אפילו הדרא בה היא קדושי לא הדרי. דאי הדרי דמי להו לבני אדם (דחשיב) כאילו מעולם לא קדשה ויאמרו בני אדם מותר לו

תנו לי בעלי. כלומר אני מזומנת להמלים מנאי קדושי דהיינו נשואין ואין העיכוב תלוי בי: **אמר רב יוסף.** בעלמא אמרי' תנו לי שושביני ואשמח עמו דקאמרת אבל הכא במאי עסקינן כגון ששמח ואכל עם המת בחופתו אותו שחייב לו השושבינות ונתחייב השושבין מיד לפרעו אחרי ששמח עמו הכא נמי אגנימא תנו לי שושבינו ואשמח עמו אמר רב יוסף הכא ויינס אחיו את אשתו ואמחזור לאמלנע. דרך שושבינות אוכל עמו ואח"כ מביא הדורון: **לימא תנו לי בעלי ואשמח עמו תנאי היא.** למר מחזירין קדושין אם מת האמרום ולמר אין מחזירין: **כאולה גוכה מאתים.** אם מת או גירשה ובדאכתב לה מן האירוסין דהיכא דלא כתב לה בעיא היא בכתובות (דף פט:) ולא איפשיטא: **מקום שנהגו להחזיר קדושין מחזירין.** לקמיה מפרש לה ואזיל: **ר' יהודה הנשיא אומר כו'.** לקמן פריך עלה: **דהדר ביה איסו.** מוזר בה ורולה לגרשה הלכך בטול כתובתה מלגבי קדושין. והוא הדין אם מת הוא כדמפרש ואזיל ומשום דמיבעי ליה לפרושי בלאגבי נפשיה טעמא דמת הוא משום תנו לי בעלי ואשמח עמו נקט הכא לישנא דהדר ביה איסו: **דמית הוא כולי עלמא לא פליגי.** דאינה מחזרת קדושין דמיא אמרה תנו לי בעלי ואשמח עמו כדאוקמה רב יוסף בר אבא לברייתא דלעיל: **לטיבועין ניתנו.** שאם תמות ולא יזכה לישאתה יהיו אבודין ולא יחזרו לו: **ופרכינן והא מקום שנהגו להחזיר מחזירין קתני.** במילתיה דר' יהודה הנשיא והיכי מוקמת לה לדידיה דלטיבועין ניתנו: **הכי קאמר.** רבי יהודה: **סבלונות ודאי.** בהכוא מודינא לך דכמנהגא מליא מילתא והוא תכשיטים ששולח לאריסתו לאחר שקדשה אבל קדושין ודאי לטיבועין ניתנו: **והכי אגאי.** דלקמן כי הני תנאי דלעיל דפליגי בקדושין לטיבועין ניתנו: **בכבר.** כסף היינו כ"ה מנה: **כאולה גוכה כו'.** לקמן מיפרשא כולה: **כאולה גוכה מאתים זוז.** דהיינו שני מנין והיינו חמשים שקל כמוהר הבתולות. מלגבי קדושין בטול כתובתה: **ככר.** כ"ה מנים מנה כ"ה שקלים שקל ד' דינר דהיינו ד' זוזים: **ר' יהודה אומר כאולה גוכה מאתים.** מן הככר של קדושין ומחזרת השאר לגרושה: **רבי יוסי אומר.** לקמיה מפרש לה: **אילימא שמחה.** היא ומשום הכי קאמר ר' יהודה מחזרת לו את השאר דקדושין לאו לטיבועין ניתנו: **אלא בשמת הוא.** והלכך גובה כתובתה כדין אלמנה ומאי קמחזרת לר' יהודה את השאר והא אוקימנא לעיל יכולה היא שתאמר תנו לי בעלי ואשמח עמו: **שוינהו.** תחת גרוש [שלה] ונהא לגבות כתובתה כשיגרשנה בעלה: **מישרא שריא ליה.** כדנפקא לן בסוטה (דף כ:) מוהיא לא נתפסה (במדבר ה) אסורה הא נתפסה מותרת ואם בא לגרשה שלא כדין למה תחזיר [לו] את השאר: **שגאנסה.** ואסורה לו כדנפקא לן (כתובות דף נא:) מוהיא לא נתפסה הא יש לך אחרת אע"פ שנתפסה אסורה ואיתו זו אשת כהן וכיון דלא פשעה לא הפסידה כתובתה לד"ה אבל בקידושיה פליגי: **ר' יוסי מספקא ליה.** והוו קדושין ממון המוטל בספק ומולקין ומחזרת לו את החצי לו מושבת בכתובתה ותטרוף ממנו מותר כתובתה הלכך קידשה אלמנה בכ' שקלים דהיינו שמונים וזוזים צריכה להחזיר לו ומושבת בכתובתה והוא נותן לה ל' אלפי שקלים דהיינו ס' זוז הרי נתקבלה אלמנה ק' זוז דהיינו מנה בכתובתה: **קדשה כל שקלים.** דהיינו מאה ועשרים זוז חציים תחשוב בכתובתה דהיינו ס' זוז ואלכעיס החציים לה הוא יתן עשרים אלפי שקל דהיינו מ' זוז: נראה בעיני דה"ג **אמר רב יוסף כר מניומי אמר רב נחמן בכל מקום שנהגו להחזיר מחזירין.** היכא דמתה אשה: **מוהרי הדרי.** ששולח אחר קדושין והן סבלונות הדרי במיתת האשה. ונראה בעיני דתרי גווני מינהו מוהרי וסבלונות דהא גבי סבלונות נמי הכי פסקינן לה לקמן [קמי:] גבי מתני' דסבלונות ותרי זימני למה לי וי"ל דמוהר הוא ממון שמקדיש לה עתה בימי אירוסין שיהא כותב בכתובתה כשתנשא לו ולהכי מיקרי מוהר: **גוירה שמא יאמרו.** קדושי טעות היו ולכך חזרו ונמצאו קדושין מופסין באמתה ומותרת לו: **איכא דשמע.** בהחזרת קדושין: **ולא שמע בכא.** בגט הלכך קדושין לא הדרי: **וחוזרת בעונתה.** כשיש זה אשה יחזיר לו שושביניתו ולא קודם: **ואין כה הרבה מושב רבים.** אם הרבה לו בדורון יותר: ואין לישא אחותה ושנו הואיל דקדשה אסור לו אחותה משום ואשה אל אחותה לא תקח אבל השתא כל זמן שקדושיה בידה לא אתו למיטעי: רב אשי אמר אפי' אי הדרי קדושי לא אתי למטעי דמכל מקום אף על גב דהדרי קדושי גט היא צריכה מפני הקדושין. וגיטה מוכיח עליה שהיתה אשתו ואסור באחותה: והדר אשי בדוחא היא. דאי מהדרא קדושי. איכא דשמע דמהדרי קדושי וסבר דדמי כאילו לא נתקדשה כלל. ולא שמע בגט שנתן ואתי למטעי: וחוזרת בעונתה. בעת שישא זה אשה יפרע לו ולא קודם מפני שהיא כבלוה דכי היכי דמלוה לא מצי תבע בבי דינא

ורבי יהודה הנשיא אומר באמת אמרו מקום שנהגו להחזיר קדושין כו'. ל"ג הכא קדושין דלקמן מוקי לה בסבלונות: **ורבי** יהודה סבר באמת אמרו כו'. ואין לומר דלמא ר' יהודה סבר (דכמת) היא יכולה לומר כו' דתנא בתרא לטפויי קא אתי: **נותן** לה שלשים חצאים. שכן היו רגילין לעשות חשבון מחצאי סלעים כדקתאמר לקמן בפ' גט פשוט (דף קפו:) ספ"ל מלמעלה וקפ"ל מלמטה כו' ומפרש רבינו יעקב ספ"ל ס' פלגי קפ"ל ק' פלגי:

ורבי יוסי מספקא ליה קדושין אי לטיבועין נתנו אי לאו לטיבועין נתנו. וא"ת ולמה חולקין הוה ליה למימר המוליא מחבירו עליו הראיה כדין כל ממון המוטל בספק כרבנן דסומכוס ועיל בהמוכר את הבית (דף סב: ד"ה איתמר) פירשתי לה: ואין תנא קמא אלא לאו תנו לי בעלי ואשמח עמו איכא בינייהו והסורי מחסרא והכי קתני המארס את האשה בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה בד"א דהדר ביה איהו אבל מתה מקום שנהגו להחזיר מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין ודוקא שמתה היא אבל מת הוא אין מחזירין מאי טעמא יכולה היא שתאמר תנו לי בעלי ואשמח עמו ואתא רבי יהודה הנשיא למימר באמת אמרו בין מת הוא ובין מתה היא מקום שנהגו להחזיר מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין ולא מציא אמרה תנו לי בעלי ואשמח עמו לא דכולי עלמא יכולה שתאמר תנו לי בעלי ואשמח עמו ודמית הוא כ"ע לא פליגי כי פליגי שמתה היא והכא בקדושין לטיבועין ניתנו קא מיפלגי רבי נתן סבר [ו]קדושין לאו לטיבועין ניתנו ור' יהודה הנשיא סבר קדושין לטיבועין ניתנו והא מקום שנהגו להחזיר מחזירין קתני הכי קאמר וסבלונות ודאי מקום שנהגו להחזיר מחזירין והני תנאי כהני תנאי דתניא קדשה בכבר בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה ומחזרת לו את השאר רבי יוסי אומר קדשה בעשרים נותן לה שלשים חצאין קדשה בשלשים נותן לה עשרים חצאין במאי עסקינן אילימא שמתה מי אית לה כתובה ואלא שמת הוא אמאי מחזרת לו את השאר ונימא תנו לי בעלי ואשמח עמו ואלא באשת ישראל שזינתה ובמאי אי ברצון מי אית לה כתובה ואלא באונס מישרא שריא ליה ואלא באשת כהן שנאנסה ובקדושין לטיבועין ניתנו קמיפלגי רבי מאיר סבר קדושין לטיבועין ניתנו ור' יהודה סבר לאו לטיבועין ניתנו ורבי יוסי מספקא ליה אי לטיבועין ניתנו אי לא והלכך קדשה בעשרים נותן לה שלשים חצאין קדשה בשלשים נותן לה עשרים חצאין אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן בכל מקום שנהגו להחזיר מחזירין ותרגומא נהרדעא שאר בבל מאי רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו מוהרי הדרי קדושי לא הדרי אמר רב פפא הלכתא בין שמת הוא בין שמתה היא [ו]והדר ביה הוא [ז]מוהרי הדרי קדושי לא הדרי הדרא בה איהי אפי' קדושי נמי הדרי אמימר אמר [ח]קדושי לא הדרי גזירה שמא יאמרו קדושין תופסין באחותה רב אשי אמר גיטה מוכיח עליה והא דרב אשי [ט]בדוחא היא דאיכא דשמע בהא ולא שמע בהא: שהשושבינות נגבית בב"ד: ת"ר [י]חמשה דברים נאמרו בשושבינות נגבית בבית דין וחוזרת בעונתה ואין בה משום רבית ואין

[ו] נראה דל"ל לא דאם מת היא דמיבי עלמא מי'. [ז] נ"ל נגנז מקום כי וכן הגיה הת"ם כמנים יכ"ה כדפרי"ו ועי' בד"ם.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com